

Також варта уваги модель **соціального супроводу** в цифровому середовищі. Йдеться про введення інституту персонального консультанта (соціального кейс-менеджера), який супроводжує людину у її зверненні до держави: пояснює, радить, підтримує. Це відновлює персоналізований вимір соціальної допомоги – навіть у разі, коли весь інтерфейс переведено в онлайн.

На рівні правової доктрини реалізація таких моделей можлива за умови **перехідної гнучкості правових норм**, експериментального врядування, нормативної відкритості до інновацій. Тобто – закон повинен не лише дозволяти, а й **спонукати до гуманного вирішення нетипових ситуацій**, зберігаючи при цьому легітимність управлінського рішення.

Таким чином, баланс між ефективністю та гуманністю в публічному врядуванні можливий за умови **інституційної мужності бути гнучкими**, нормативної сміливості і – що найважливіше – щирої присутності людини в центрі системи.

Дослідження взаємодії між правом людини на соціальну підтримку та механізмами публічного врядування виявляє глибокий виклик, що стоїть перед сучасним адміністративним правом: як створити систему, здатну бути одночасно сильною й чутливою, швидкою й обережною, цифровою й людською.

У підсумку – йдеться не просто про юридичну реформу. Йдеться про формування **нової етики публічного управління**, де право людини на підтримку – це не лише нормативна декларація, а реальна зустріч з державою, яка не тільки діє, але й розуміє.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-35>

ПРАВА ДИТИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ: МІЖНАРОДНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Чепкова Катерина Олександрівна

кандидат юридичних наук,

докторант науково-організаційного відділу Військового інституту,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

2024 рік залишиться одним із найтемніших для дітей, які живуть в умовах конфлікту, оскільки в першій половині року діти були вбиті та покалічені в безпрецедентній кількості. Масштабні військові операції із застосуванням вибухової зброї в густонаселених районах, а також

використання вибухової зброї та наявність вибухонебезпечних пережитків збройних конфліктів зробили дітей особливо вразливими до серйозних порушень, йдеться у доповіді Спеціального представника Генерального секретаря з питань дітей і збройних конфліктів Раді з прав людини за 2024 рік [1].

Діти під час будь-якого збройного конфлікту є найбільш беззахисною категорією населення та тими особами, які є найбільше потребують уваги з боку держави, в особі суб'єктів публічної адміністрації. Саме тому актуальним залишається питання захисту прав дітей під час збройного конфлікту. Однак потрібно враховувати і специфіку періоду збройного конфлікту, яка виражається в підвищених ризиках для здоров'я і життя дітей. Звісно, що жоден збройний конфлікт не скасовує дитячі права, які вже визнані та закріплені на міжнародному рівні.

Права дитини є ядром в юридичній конструкції “правовий статус дитини під час збройного конфлікту”.

Світова спільнота однозначно сформулила свій підхід і зафіксувала в Конвенції про права дитини [2], а саме в ст. 1 – “дитина” – це кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Український законотворець повністю підтримав цей підхід та продублював його у Законі України “Про охорону дитинства” [3].

Пропонуємо звернутися до нормативно-правових актів міжнародного значення для окреслення закріплених прав дитини.

Саме ХХ століття стало тим періодом, коли людство усвідомило необхідність формування окремої нормативно-правової бази про права дитини. При чому, протягом ХХ століття та початку ХХІ століття почала опрацьовуватися нормативно-правова база захисту прав дитини як в мирний період, так і під час збройного конфлікту. Пропонуємо в хронологічному порядку побудувати систему міжнародно-правових актів, в яких безпосередньо чи опосередковано зафіксовані права дитини.

Загальне регулювання прав дитини:

I – Женевська декларація про права дітей (1924) [4];

II – Загальна декларація про права людей (1948) [5];

III – Декларація про права дітей (1959) [6];

IV – Конвенція про права дітей (1989).

Звісно, ключовим міжнародно-правовим актом є Конвенція про права дитини, в якій згруповані всі права дітей.

Всі перераховані права дітей існують як в мирний час, так і в період збройного конфлікту. Зрозумілим є, що під час збройного конфлікту забезпечення всіх цих прав ускладнюється, а подекуди взагалі може бути неможливим. Під час збройного конфлікту виникають додаткові ризики та небезпеки для життя і здоров'я дітей.

Тому окремо від вищевказаних міжнародно-правових актів міжнародна спільнота прийняла ряд норм, які стосуються саме прав дитини під час збройного конфлікту, а саме:

I – Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни (1949) [7];

II – Декларація про захист жінок і дітей під час збройного конфлікту (1974) [8];

III – Конвенція про права дітей (1989) – (окремі статті, що стосуються саме періоду збройного конфлікту: ст. ст. 22, 38);

IV – Факультативний протокол до Конвенції про права дітей щодо залучення дітей до збройного конфлікту (2000) [9];

V – Рейк'явіцька декларація (Додаток II. Декларація щодо ситуації дітей в Україні (2023) [10].

Всі норми, які стосуються прав дітей під час збройного конфлікту, базуються на основному постулаті, що діти користуються особливим захистом.

Таким чином, можна констатувати, що на рівні міжнародного врегулювання вже певним чином сформована система норм, що закріплюють права дитини як на мирний час, так і на період збройного конфлікту.

Література:

1. Report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict : 8 January 2025. URL: <https://docs.un.org/en/A/HRC/58/18>.

2. Convention on the Rights of the Child : 20.11.1989. URL : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>.

3. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

4. The Geneva Declaration on the Rights of the Child : 23.02.1923. URL: <https://www.geneve-int.ch/1923-geneva-declaration-rights-child>.

5. The Universal Declaration of Human Rights : 10.12.1948. URL : <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.

6. The Declaration of the Rights of the Child : 20.11.1959. URL : <https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/1-declaration-rights-child-1959>.

7. The Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War : 12.08.1949. URL : <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relative-protection-civilian-persons-time-war>.

8. The Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict : 14.12.1974. URL : <https://www.ohchr.org/>

en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-protection-women-and-children-emergency-and-armed.

9. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict : 25.05.2000. URL : <https://childrenandarmedconflict.un.org/tools-for-action/optional-protocol/>.

10. Reykjavík Declaration. Appendix II. Declaration on the situation of the children of Ukraine : 17.05.2023. URL : <https://edoc.coe.int/en/the-council-of-europe-in-brief/11619-united-around-our-values-reykjavik-declaration.html#:~:text=The%20leaders%20decided%20to%20establish%20a%20Register%20of,in%20the%20area%20of%20technology%20and%20the%20environment.>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-36>

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Чепурний Руслан Вікторович

*викладач кафедри військового права військового факультету
міжнародних відносин та права Військового інституту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава, так записано в статті 1 Конституції України [1].

В цей непростий період, Україна, як демократична держава, захищає загальнолюдські цінності та демократичні свободи громадян, які передбачені як Конституцією України так і Європейською конвенцією з прав людини [2].

У сучасних умовах війни в Україні питання захисту прав військовослужбовців набуло особливої актуальності. Військові, які стоять на захисті державного суверенітету та територіальної цілісності, часто зіштовхуються з проблемами порушення своїх прав, як з боку командування, так і внаслідок недосконалості чинного законодавства або його застосування.

Наразі для збереження демократичних здобутків, Україні вкрай необхідно знайти баланс між дотриманням прав людини та їх всебічним захистом, дотриманням демократичних цінностей в умовах війни та необхідністю здійснення заходів з оборони держави, збереження її територіальної цілісності та державності, а також відступом держави від взятих на себе зобов'язань.